

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĠĠ
SAAMELAISKÄRJÄT

Nuorisoneuvoston toimintakertomus 2015

Yleistä

Saamelaiskäräjillä on toiminut nuorisoneuvosto vuodesta 2011 alkaen. Saamelaiskäräjät on omalla lailla asetettu saamelaisten itsehallintoelin, joka on aloittanut toimintansa vuoden 1996 alusta. Sen tarkoituksena on toteuttaa Suomen perustuslaissa saamelaisille turvattua saamen kieltä ja kulttuuria koskevaa itsehallintoa. Saamelaiskäräjät esittää Suomen saamelaisten virallisen näkemyksen.

Nuorisoneuvostoon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta varsinaista jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenet sekä viisi pysyvää asiantuntijajäsentä. Jäsenet ovat valituksi tullessaan 18–25-vuotiaita ja asiantuntijajäsenet ovat 15-17-vuotiaita saamelaisnuoria. Nuorisoneuvoston toimikausi on kaksi vuotta ja Saamelaiskäräjien kokous asettaa nuorisoneuvoston kokouksessaan ja lisäksi valitsee nuorisoneuvoston puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan. Nuorisoneuvosto on yksi Saamelaiskäräjien lautakunnista, mutta poikkeaa muista. Muut lautakunnat toimivat vaalikauden ja niiden puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla saamelaiskäräjien varsinaisia jäseniä.

Nuorisoneuvosto toimikaudelle 2014-2015 asetettiin Saamelaiskäräjien 1/2014 kokouksessa Ruotsin Uumajassa 19.2.2014.

Nuorisoneuvosto 2014-2015:

<u>Varsinainen jäsen:</u>	<u>Varajäsen:</u>	<u>Asiantuntijajäsen:</u>
Niila Rahko (pj)	Mikkel Näkkäläjärvi	Jussa Seurujärvi
Minna Lehtola (vpj)	Anna-Katariina Feodoroff/Leena Fofonoff (12/2014-)	Jouna Näkkälä
Elli-Marja Hetta	Laura-Maija Niittyvuopio	Tuomo Laiti
Anne-Maret Labba	Sammeli Salonen	Xia Torikka
Aslak Holmberg	Martta Alajärvi	Pinja Pieski

Saamelaiskäräjillä on vuoden 2015 aikana ollut käynnissä työjärjestysuudistus, työjärjestys ohjaa Saamelaiskäräjien toimintaa. Lautakunnat ja henkilöstö on saanut tehdä ehdotuksia uudeksi työjärjestykseksi ja nuorisoneuvoston tekemät ehdotukset hyväksyttiin yhtä lukuun ottamatta. Uusi työjärjestys hyväksyttiin Saamelaiskäräjien kokouksessa 4/2015 21.12.2015. Vuonna 2016 valittava nuorisoneuvosto koostuu puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta sekä viidestä muusta varsinaisesta jäsenestä. Heille jokaiselle valitaan henkilökohtainen varajäsen. Jäsenten tulee valituksi tullessaan

olla 18-28-vuotiaita. Tästä eteenpäin nuorisoneuvosto saa itse valita keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä enintään viisi asiantuntijajäsentä, joiden tulee olla valituksi tullessaan 15-17-vuotiaita. Uutena työjärjestyksessä on myös saamelainen nuorisopoliittinen toiminta- ja kehittämisohjelma, jonka nuorisoneuvosto valmistelee vaalikaudeksi kerrallaan. Nuorisosihteerin uudeksi tehtäväksi on tullut edistää toimialansa kansainvälistä yhteistyötä ja pitää yhteyttä toimialansa muihin saamelaisorganisaatioihin yli rajojen sekä eri viranomaisiin.

Nuorisoneuvoston vuoden 2015 teemana on ollut pohtia Saamelaiskäräjien vaalikauden toimintaohjelman tavoitetta ”luodaan edellytykset sille, että saamelaisnuoret

pystyisivät jäämään saamelaisten kotiseutualueelle”. Tätä asiaa on pohdittu saamelaisnuorten konferenssissa Helsingissä, sekä sarjakuvakilpailussa, jonka aiheena on ollut saamelaisten kotiseutualue.

Nuorisoneuvosto piti vuonna 2015 seitsemän kokousta, kun normaalisti kokouksia pidetään kuusi. Seitsemäs kokous pidettiin, jotta nuorisoneuvosto pystyi antamaan lausunnon nuorisolainuudistamisesta.

Tiedottaminen

Nuorisoneuvosto tiedottaa tapahtumista ja ajankohtaisista asioista facebook- (Nuoraidráddi Nuorisoneuvosto) ja nettisivuillaan (www.samediggi.fi/nuorat). Nettisivuilla on kattavasti tietoa saamelaisista, saamelaiskäräjistä ja nuorisoneuvostosta, sekä nuorisoneuvoston blogi ja kuvagalleria. Blogista voi seurata nuorisoneuvoston tekemisiä ja kuulla viimeisimmät kuulumiset. Nettisivujen ilmeen uudistaminen olisi pitänyt valmistua jo vuonna 2015, mutta graafikon viivästelyn takia

nettisivujen ilme uudistuu 2016. Nuorisoneuvosto on myös Instagramissa, jossa nuorisoneuvostoa voi seurata Nuorisoneuvosto –nimellä. Nuorisoneuvosto haluaa olla helposti saamelaisnuorten tavoitettavissa ja siksi nuorisoneuvosto pyrkiikin olemaan mukana aktiivisesti sosiaalisessa mediassa.

Poliittinen vaikuttaminen

Kysely eduskuntavaaliehdokkaille ja kampanja Saamelaiskäräjien vaaleissa äänestämiseksi

Eduskuntavaalit pidettiin keväällä 2015 ja nuorisoneuvosto halusi tietää, mitä mieltä Lapin ehdokkaat ovat saamelaisnuoria koskevista asioista. Tarkoituksena oli, että saamelaisnuorilla olisi ehdokasta miettiessään helpompi tietää, mitä ehdokkaat ajattelevat heitä koskevista asioista. Nuorisoneuvosto toivoi, että saamelaisnuoret äänestäisivät aktiivisesti. Saamelaisasiat voivat olla suuressa roolissa saamelaisnuorten valitessa ehdokastaan, vaalikoneissa ei kuitenkaan tarkasti kysytä saamelaisnuoria koskevista asioista, joten nuorisoneuvosto teki oman kyselyn. Kysely lähetettiin noin 80 ehdokkaalle, joiden sähköpostiosoitteet olivat suhteellisen helppo löytää mm. puolueiden nettisivuilta. Määräaikaan mennessä vastauksia tuli 18 ja yksi hieman myöhässä. Edellisen kauden Lapin kansanedustajista vain Heikki Autto vastasi kyselyyn, eli Markus Lohi, Eeva-Maria Maijala, Markus Mustajärvi, Hanna Mäntylä, Johanna Ojala-Niemelä ja Simo Rundgren eivät vastanneet.

Kysymykset olivat seuraavat:

1. Mikä on tärkein asia, jolla edistäisit saamelaisten/saamelaisnuorten asioita eduskunnassa?
2. Millä tavoin edistäisit saamelaisnuorten kielellisten oikeuksien toteutumista koko Suomessa?
3. Millä tavalla hoitaisit petokantoja poronhoitoalueella?
4. Tarvitseeko saamelaiskäräjälaki uudistamista? Kyllä / Ei
Jos vastasit kyllä, niin miten uudistaisit saamelaiskäräjälakia?
5. Pitäisikö ILO 169-sopimus mielestäsi ratifioida tulevalla hallituskaudella? Kyllä / Ei
Perustele.
6. Pitäisikö Lappiin avata lisää kaivoksia? Perustele. Kyllä / Ei
7. Vakiinnuttaisitko kielipesärahoituksen? Perustele. Kyllä / Ei

Ehdokkaiden vastaukset on luottavissa nuorisoneuvoston blogista.

Saamelaiskäräjien vaalit pidettiin syksyllä 2015. Nuorisoneuvosto pyrki innostamaan nuoria hakeutumaan Saamelaiskäräjien äänestysluetteloon, asettumaan ehdolle vaaleihin sekä äänestämään vaaleissa. Tätä tarkoitusta varten nuorisoneuvosto teetti vaalijulisteen, josta on neljä eri kieliversiota, pohjois-, inarin- ja koltansaamenkieliset sekä suomenkielinen versio. Julisteen on suunnitellut koltasaamelainen Tanja Sanila. Julisteessa on ohjeet, kuinka hakeutua Saamelaiskäräjien äänestysluetteloon, kuinka asettua ehdolle sekä kuinka äänestää vaaleissa. Kampanjaa varten tehtiin myös rintamerkkejä, joissa on yksi julisteesta olevista adjektiiveista sekä teksti Saamelaiskäräjien vaalit 2015.

Nuorisoneuvoston pyrkimyksenä on saada saamelaisnuoret huomaamaan ja huomioimaan Saamelaiskäräjien vaalit sekä kiinnostumaan enemmän saamelaispolitiikasta. Myöskään ei olisi pahitteeksi, jos suurempi määrä nuoria olisi ehdolla Saamelaiskäräjien vaaleissa, sillä suurin osa Saamelaiskäräjien jäsenistä on iäkkäämpiä. Vaalituloksen selvittyä kävi ilmi, että Saamelaiskäräjille pääsi huomattavasti enemmän nuoria ehdokkaita, mitä aikaisemmin.

Myös nuorisoneuvoston jäsen Aslak Holmberg pääsi läpi vaaleissa ja näin myös jättäytyy pois nuorisoneuvostosta.

Aloitteet Saamelaiskäräjille ja Saamelaiskäräjien kokoukset

Nuorisoneuvosto on tehnyt vuoden 2015 aikana kaksi aloitetta Saamelaiskäräjien hallitukselle. Ensimmäinen aloite meni ensiksi elinkeino- ja oikeuslautakunnalle, sillä aloite perinteisen

saamelaisen käsityön sekä saamelaistaiteen tuonnin ja viennin rajoitteiden poistamiseksi kuului selkeästi myös elinkeino- ja oikeuslautakunnan toimialaan. Aloitteen tarkoituksena on selvittää, kuinka rajoitteet voitaisiin poistaa ja näin helpottaa saamelaiskäsityöläisiä ja saamelaistaiteilijoita. Pallo aloitteesta on tällä hetkellä Saamelaisneuvostolla, joka on myös pohtinut aihetta ja aikoo viedä asian Rajaesteneuvostolle. Toisessa aloitteessa nuorisoneuvosto toivoisi Saamelaiskäräjiltä enemmän some-näkyvyyttä, sillä se on kenttä, missä asioihin voisi halutessaan reagoida nopeasti, eikä vasta sitten, kun asiat ovat jo vanhentuneet. Hallitus tuli siihen tulokseen, että nuorisoneuvosto voisi pitää uusille saamelaiskäräjien jäsenille some-koulutusta. Myös asian käsittelyn yhteydessä keskusteltiin tiedottajan tarpeellisuudesta Saamelaiskäräjille. Valitettavasti tähän ei ole myönnetty erillisrahaa hakemuksesta huolimatta, mutta tiedottajalle on selkeä tarve Saamelaiskäräjillä.

edusti Minna Lehtola, sekä 3/2015 kokouksessa Aslak Holmberg. 4/2015 kokouksessa ei ollut nuorisoneuvoston edustajaa, sillä edustajaksi valittu Niila Rahko oli estynyt.

Nuorisoneuvoston nimeämällä nuorisoneuvoston varsinaisella jäsenellä on puheoikeus käräjien kokouksessa sekä läsnäolo- ja puheoikeus käräjien hallituksen kokouksessa nuorisoneuvoston valmistelemisissä asioissa. Saamelaiskäräjien kokous järjestettiin vuoden 2015 aikana neljä kertaa. Saamelaiskäräjien kokouksissa 1/2015 ja 2/2015 nuorisoneuvostoa

Tapaaminen ministeri Viitanen kanssa

Ministeri Viitanen vieraili Inarin nuorisotalo Stönöllä 16.2.2015 ja nuorisoneuvosto oli saanut kutsun vierailuun Inarin kunnan nuorisotoimelta. Tapaamisessa nuorisoneuvosto toi julki huolensa saamen kielipesien ja oman pysyvän rahoituksen puuttumisesta, Ofelaš-toiminnan tarpeellisuudesta sekä sen, että saamelainen nuorisokulttuuri tarvitsee heti tärkeitä tukitoimia, jotta saamelaisnuoret olisi vahva saamelainen identiteetti ja vahva kielitaito saamen kielissä. Nuorisoneuvosto toikin tapaamisessa esille, että erillisellä saamelaisella nuorisomäärärahalla voitaisiin tukea esimerkiksi saamenkielisten ohjelmien, lehtien ja nettisivujen tuottamista. Puutetta on kielen elvyttämiseen liittyvistä materiaaleista: saamenkielisiä lasten- ja nuorten filmejä ja kirjallisuutta on vähän, saamelaisnuorten harrastamiseen liittyviä lehtiä tai muuta materiaalia ei ole juuri lainkaan. Määrärahasta voitaisiin jakaa avustuksia myös esimerkiksi saamenkielisten nuorteniltojen järjestämiseen,

saamelaisopiskelijoiden työharjoittelun tukemiseen, nuorten harrastustoimintaan tai erillisiin saamelaisnuoriin liittyviin projekteihin tai kursseihin. Saamelaisnuoret voisivat hakea avustusta myös aloittaakseen työt perinteisissä elinkeinoissa tai opiskellakseen saamen kieltä.

Lapin nuorisofoorumi

Lapin nuorisofoorumi on Pohjois-Suomen eri vaikuttajaryhmien, kuten nuorisovaltuustojen, -neuvostojen ja -edustajistojen nuorille tarkoitettu kohtaamispaikka. Nuorten ajatustenvaihtoa foorumilla seuraa Lapin lääninhallituksen edustaja. Poikkeuksellisesti vuonna 2015 järjestettiin vain yksi nuorisofoorumi ja se pidettiin 21.2.2015 Torniossa. Nuorisoneuvostoa foorumissa edustivat Niila Rahko ja Leena Fofonoff. Nuorisofoorumin uudeksi puheenjohtajaksi valittiin nuorisoneuvoston varajäsen ja Utsjoen nuorisovaltuuston puheenjohtaja Tuomo Laiti.

Nuorisofoorumissa kirjoitettiin seuraavanlainen julkilausuma:

Sanotaan usein, että aika muuttuu, ihmiset eivät. Mutta muuttuvatko lupauksetkin, kun aika saa kulkea jonkin aikaa omaa kulkuaan? Voidaanko viime vuoden lopulla tehdyt lupaukset todella unohtaa näin pian?

Tornion nuorisoneuvosto, Inarin nuorisovaltuusto ja Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto kävivät viime syksynä vierailulla Helsingissä Suomen opetus- ja kulttuuriministeriössä, jossa he tapasivat

opetus- ja viestintäministeri Krista Kiurun (SDP). He kysyivät häneltä nuoria koskevista tärkeistä asioista. Yksi kysymyksistä oli: "Tullaanko Lapin lukioverkkoa harventamaan?".

He saivat yksiselitteisen vastauksen: ”Yhtään lukiota Oulu-Kajaani –akselin pohjoispuolelta ei lakkauteta”. Jälkeenpäin ministeri Kiuru on useissa medioissa kuitenkin esittänyt ristiriitaisia väitteitä järjestäjäverkon karsimisesta.

Lapin nuorisofoorumissa kokoontuneet nuorisovaltuutetut ovat hämmentyneitä ja huolestuneita lukioverkon tulevaisuudesta sekä vaativat ministeriltä selkeää vastausta. **Mikä on lukioverkon tulevaisuus Lapissa?**

Nuorisolain uudistaminen

Nuorisolain uudistaminen on ollut käynnissä vuosien 2014 ja 2015 aikana. Nuorisoneuvoston varapuheenjohtaja Minna Lehtola ja nuorisosihteeri Kaisa Tapiola-Länsman osallistuivat nuorisolain uudistamisen aluekierrokselle Rovaniemellä 27.2.2015. Nuorisosihteeriä oltiin pyydetty pitämään tapahtumassa lyhyt puheenvuoro. Nuorisoneuvosto piti 25.11.2015 ylimääräisen kokouksen, sillä nuorisoneuvostolta oli pyydetty lausuntoa nuorisolain uudistamisesta. Nuorisoneuvoston lausunto on luettavissa Saamelaiskäräjien nettisivuilta.

Kansainvälinen yhteistyö

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston nuorisolautakunta

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto (SPN) on Suomen, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien välinen parlamentaarinen yhteistyöelin. Venäjän saamelaisjärjestöt osallistuvat yhteistyöhön tarkkailijoina SPN:ssä. SPN:n alaisuudessa toimii nuorisolautakunta, jossa on jäseniä Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjien nuorisolautakunnista. Nuorisoneuvostosta 2014-2016 SPN:n nuorisolautakuntaan kuuluvat Niila Rahko (varajäsen Aslak Holmberg) ja Anne-Maret Labba (Elli-Marja Hetta). Saamelaiskäräjät vuorottelevat neuvoston puheenjohtajuuteen liittyvien ja sihteeristön tehtävien hoitamisessa, puheenjohtajuus kiertää 18 kuukauden kausissa.

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston puheenjohtajuus siirtyi Suomen Saamelaiskäräjille 1.6.2015. Myös SPN:n alaisuudessa toimivan nuorisoneuvoston puheenjohtajuus siirtyi Suomen Saamelaiskäräjien nuorisoneuvostolle. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston tavoitteena on lisätä saamelaisnuorten osallisuutta ja vaikutusvaltaa ja Saamelaiskäräjien nuorisoneuvoston vastuulla on

ollut valmistella Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston nuorisopoliittinen ohjelma. Ohjelman tuli olla valmis vuoden 2015 aikana, mutta se valmistuneen vuonna 2016. Tätä tarkoitusta varten on perustettu työryhmä, johon kuuluu nuorisoneuvostosta Elli-Marja Hetta (varajäsen Niila Rahko).

Niila Rahko
ja Elli-Marja
Hetta SPN:n
kokouksessa
Oulussa
19.3.2015.

Ihmisoikeuskoulutus Genevessä

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto kutsuttiin Geneveen ihmisoikeuskoulutukseen keväällä 2015. Ennen varsinaista koulutusviikkoa toukokuussa järjestettiin Genevessä koulutuksen suunnitteluviikonloppu. Martta Alajärvi ja Heli Huovinen osallistuivat suunnitteluviikonloppuun. Incomindios järjesti koulutuksen heinäkuussa 2015. Nuorisoneuvosto osallistui samanlaiseen koulutukseen keväällä 2013.

Koulutuksen tavoitteena oli molemmilla kerroilla opettaa alkuperäiskansanuorille ihmisoikeuksista ja YK:n toiminnasta. Heinäkuussa 2015 koulutukseen osallistui saamelaisnuoria Ruotsista ja Suomesta, monien alkuperäiskansojen edustajia

Venäjältä, sekä Sveitsin kielivähemmistöön retoromaneihin kuluvia nuoria. Koulutuksessa kuultiin monia ihmisoikeusasiantuntijoita YK:sta ja kansalaisjärjestöistä. Nuoret kuulivat, mitä kautta he voivat vaikuttaa asioihin YK:ssä ja muuten. Nuoret oppivat myös oikeuksistaan.

Koulutuksen aikaan nuorisoneuvoston jäsenet osallistuivat myös YK:n EMRIP:in (Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples). EMRIP:ssä nuoret pitivät koulutukseen osallistuneiden nuorten kanssa sideeventin eli sivutapahtuman, aiheena alkuperäiskansojen koulutus alkuperäiskielet ja -kulttuurit huomioon ottaen.

Koulutus kesti yhdessä EMRIP:n kanssa kymmenen päivää. Nuorisoneuvostosta kurssiin osallistui Martta Alajärvi, Jussa Seurujärvi, Sammeli Salonen ja Nuorisoneuvoston entinen jäsen Heli Huovinen.

Tutustumismatka Japaniin ainujen vieraana

Nuorisoneuvoston edustajat olivat tavanneet ainunuoria vuosina 2012, 2013 ja 2014, kun he ovat vierailleet Inarissa. Idea tapaamiseen oli lähtöisin Ainu-säätiön edesmenneeltä johtajalta, joka kuolinvuoteellaan oli esittänyt toiveen siitä, että ainu-nuoret pääsisivät tapaamaan saamelasnuoria, ja näkemään kuinka omista juuristaan ja kulttuuristaan voi olla ylpeä.

Ainunuoret vierailivat Inarissa viimeksi marraskuussa 2014, jolloin myös nuorisoneuvosto sai kutsun tulla vastavierailulle Japaniin. Nuorisoneuvoston taloudellinen tilanne on ollut tiukka, joten onneksi Ainusäätiö maksoi nuorisoneuvoston vierailun. Nuorisoneuvostosta matkalle osallistuivat; Leena Fofonoff, Xia Torikka, Pinja Pieski, Tuomo Laiti, Aslak Holmberg, Minna lehtola sekä Martta

Alajärvi. Matkassa olivat mukana myös nuorisosihteeri Kaisa Tapiola-Länsman sekä saamelaiskäräjien työntekijä Heli Aikio, jolla on kokemusta saamelaisesta varhaiskasvatuksesta ja joka on esiintynyt taiteilijana. Matkalla piti lähteä myös Lapin yliopiston nuori tutkija Minka Labba, mutta hän joutui valitettavasti perumaan matkalle lähdön. Matka tapahtui 7.-15.10.2016 ja se sai jännittävän alun, sillä Japaniin oli iskenyt taifuuni ja maan sisäiset lennot olivat peruttu. Ainut ovat perinteisesti asuneet pääasiassa Hokkaidon saarella ja sinne suuntautui myös nuorisoneuvoston vierailu.

Matkalla vierailtiin eri puolilla Hokkaidoa, sillä kuten saamelaisetkin, myös ainut asuvat eri puolilla laajaa aluetta. Nuorisoneuvosto pääsi Hokkaidolle päivän myöhässä ja ensimmäisenä vierailukohteena oli pienessä Akanko kylässä pidetyt Marimo-festivaalit. Festivaalit järjestetään

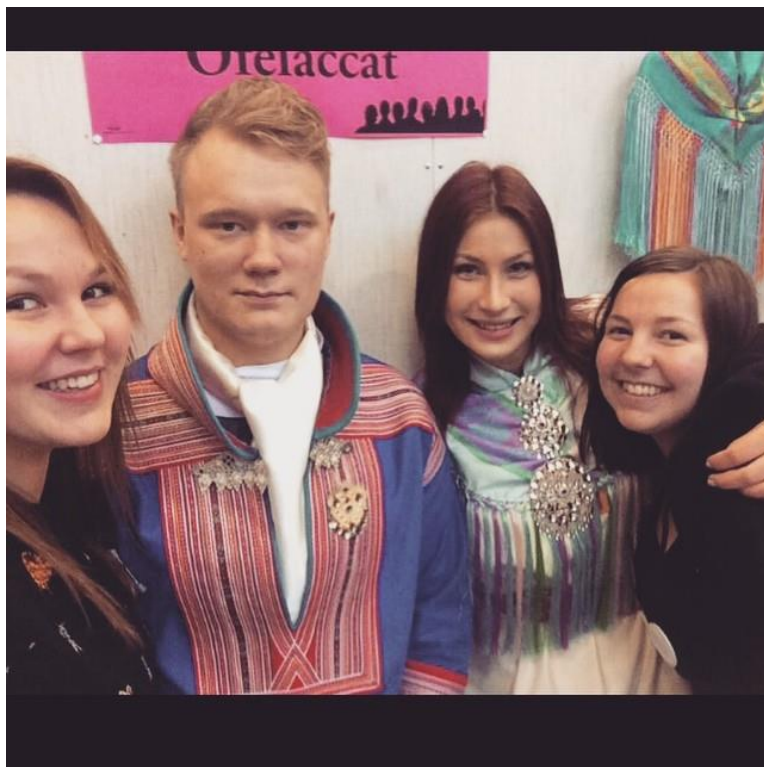
vuosittain ainuille pyhien marimo-levien kunniaksi ja juhla kerää ainut yhteen eri puolelta Hokkaidoa. Marimot ovat kananmunan kokoisia leviä, joita esiintyy ainoastaan Akan-järvessä. Juhlissa levät pyhitetään ja siirretään takaisin järveen. Seuraavina päivinä nuorisoneuvosto pääsi vierailemaan eri ainumuseoissa, tekemään ainunuorten kanssa ainujen perinteisiä ruokia, tutustumaan Ainusäätioon sekä –

yhdistykseen, viettämään yhteistä aikaa ainunuorten kanssa sekä tutustumaan kulttuuriin perinpohjaisesti.

Yhteistyötä ainu- ja saamelaisnuorten välillä on tarkoitus jatkaa, ainut tulevat mahdollisesti Inariin jo elokuussa 2016. Ainujen kieli ei ole säilynyt kovin hyvin, mutta kulttuuri elää vahvana. Heillä on rikas laulu- ja tanssiperinne ja tarkoitus olisi saada heidät esiintymään alkuperäiskansojen musiikkifestivaali Ijahis Idjaan.

Ofelaš-toiminta

Nuorisoneuvosto on vuonna 2014 aloittanut Ofelaš-toiminnan, jonka tärkein tavoite on lisätä valtaväestön nuorten tietoisuutta saamelaisista, toiminta jatkui vuoden 2015 aikana. Saamelaiset ovat Euroopan unionin alueella asuva ainoa alkuperäiskansa, mutta valitettavasti valtaväestön nuoret tuntuvat tietävän enemmän Amerikan alkuperäiskansoista kuin saamelaisista. Saamelaiskulttuuri muuttuu ja kehittyy jatkuvasti muun kehityksen mukana ja esimerkiksi koulujen oppikirjoissa oleva tieto on usein vanhentunutta.

Tänä päivänä iso osa saamelaisnuorista ja –lapsista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, jossa he voivat tiedon vähäisyyden vuoksi kokea syrjintää ja kiusaamista.

Norjan puolella Ofelaš-toiminta on ollut käynnissä jo yli kymmenen vuotta Saamelaisen korkeakoulun alaisuudessa ja nuorisoneuvoston tavoitteena on saada toiminta vakiinnutettua myös Suomessa. Norjassa valitaan vuosittain neljä ofelasta, jotka pareittain kiertävät Norjan kouluissa kertomassa saamelaista. Ofelaš-vuoden ajan he ovat korkeakoulun opiskelijoita ja suorittavat 30 opintopisteen opintokokonaisuuden, saamelaisen kulttuurin ja yhteiskunnan opinnot. Opintoihin sisältyy kulttuuriopintojen lisäksi myös esiintymistaitojen opiskelua, joista on hyötyä kouluvierailuiden aikana. Nuorisoneuvostolla olisi mahdollisuus aloittaa yhteistyö koulutuksen suhteen Saamelaisen korkeakoulun kanssa syksyllä 2016, mikäli nuorisoneuvosto saa hankittua tarvittavan rahoituksen.

Nuorisoneuvosto palkkasi kaksi nuorta ofelaksiksi 1.12.2014–28.2.2015 väliseksi ajaksi, tehtävään valittiin Riikka Morottaja Inarista ja Anni Saara Aikio Vuotsosta. Joulukuun aikana ofelaket ovat olleet yhteydessä Lapin alueen kouluihin sopiakseen vierailuajat ja valmistelleet kouluvierailuja varten materiaalin. Tammi- ja helmikuun ajan ofelaket ovat kiertäneet Lapin alueen kouluja, saamelaisten kotiseutualueen kunnat oli jätetty tarkoituksella kiertueen ulkopuolelle. Koulukiertue

oli ofelaksille raskas, mutta kiertueen aikana he saivat paljon hyvää palautetta ja kiitosta, saamelaisista tiedetään jopa Lapin alueella todella vähän.

Nuorisoneuvostolla on ollut käynnissä kaksi erilaista Ofelaš-projektia. Lapin alueen koulukiertue on rahoitettu nuorisoneuvoston toiminta-avustuksella, lisäksi nuorisoneuvosto on saanut erillisen avustuksen Lapin aluehallintovirastolta, avustuksella on vierailtu nuorille suunnatuissa tapahtumissa pääasiassa saamelaisalueen ulkopuolella. Tähän projektiin liittyen Ailu Valle on tehnyt nuorisoneuvoston pyynnöstä Nunnuka-lailaa kappaleen, jonka tarkoituksena on musiikin keinoin jakaa oikeaa tietoa. Kappale äänitettiin yhdessä saamelaisnuorten kanssa Taiteen keinoin-leirillä Inarissa ja siihen kuvattiin nuorten kanssa musiikkivideo.

Saamelaisnuorten konferenssi Helsingissä 17.11.2015

Saamelaisnuorten konferenssista olevat kuvat ovat Vesa Topparin/YLE Sápmiin ottamia

Nuorisoneuvoston tehtäviin kuuluu järjestää saamelaisnuorten konferenssi kahden vuoden välein. Poikkeuksellisesti nuorisoneuvosto järjesti peräkkäin vuosina 2014 ja 2015 saamelaisnuorten konferenssit, sillä vuodelle 2013 suunniteltu konferenssi siirrettiin seuraavaan vuoteen taloudellisten

syiden sekä nuorisosihteerin vaihtumisen vuoksi. Nuorisoneuvosto on vuoden 2015 aikana pohtinut Saamelaiskäräjien vaalikauden toimintaohjelman 2012-2015 tavoitetta ”luodaan edellytykset sille, että saamelaisnuoret pystyvät jäämään saamelaisten kotiseutualueelle”. Konferenssi oli suurin tapahtuma teemaan liittyen.

Saamelaisnuorten konferenssi järjestettiin Helsingissä 17.11.2015 Eduskunnan Pikkuparlamentissa. Kansanedustaja Markus Lohen avustaja Sanna Karhu toimi yhteyshenkilönä Eduskuntaan päin. Hän mm. hoiti käyttölupahakemukset ja muut käytännön asiat. Konferenssissa pääsivät ääneen saamelaisnuoret, mutta myös ministeriöiden edustajilta pyydettiin konferenssiin puheenvuorot. Konferenssissa esiintyi saamelainen räppäri Ailu Valle ja hän myös esiintyi yhdessä inarinsaamenkielisen räppärin Amocin kanssa konferenssin iltatapahtumassa.

Niila Rahko piti avajaispuheen Saamelaisnuorten konferenssin pikkuparlamentissa. Hän pohti saamelaisuuden moniulotteista luonnetta, ja muistutti kuulijoita, että saamelaisuus ei ole niin yksinkertaisesti määriteltävä asia kuin esimerkiksi kansallisuus. Saamelaisuuteen ja saamelaiseen kulttuurin kasvetaan ja saamelaisyhteisö tunnistaa omat jäsenensä. Hän kritisoi puheessaan Suomen

hallintoa ja erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä toimia saamelaiskäräjien päätöstä vastaan. Hän haluaisi, että ihmiset muistaisivat saamelaiskäräjien merkityksen myös saamen kielten ja kulttuurin edistäjänä sekä perinteiden, taitojen ja oppien taloudellisena tukijana

Puheessaan hän pohti, millaisia ongelmia pohjoisessa kohdataan tulevaisuudessa. Rahko nosti mm. esille huolensa perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksia sekä saamenkielen tulevaisuutta koskien. Haasteiden ohella hän puhui kuitenkin myös edistyksestä, jota saamelaisten kotiseutualueella on tapahtunut. Erityisesti inarinsaamea on onnistuttu elvyttämään viime vuosina, taide-elämä on aktivoitunut ja näkyy myös julkisuudessa, ja saamelaisnuoret tuovat rohkeammin esiin kulttuurista identiteettiään esimerkiksi kielen kautta. Saamelaisten kotiseutualueesta ja ennen kaikkea saamelaisten kulttuurisen ja kielellisen autonomian tilasta Rahko on huolissaan. Hänen mukaansa viimeaikaiset valtion tahojen tekemät päätökset rappeuttavat saamelaisten uskoa autonomiaan. Kielen osalta kotiseutualueen merkittävin etu on kielellinen erityisasema, mutta jälleen ongelmaksi muodostuu se, että yli 60 prosenttia Suomen saamelaisista asuu kotiseutualueensa ulkopuolella, missä esimerkiksi opetusta saamenkielellä on vaikeaa tai jopa mahdotonta saada.

Muuttaminen takaisin kotiseutualueelle ei sekään ole helppoa, sillä erityisesti korkeakoulutetuille henkilöille ei välttämättä löydy oman alan töitä. Myöskin palveluiden saatavuus on haasteellista erityisesti syrjäisemmillä seuduilla. Lopuksi Rahko viittasi puheessaan vielä Lapin kehittämisen haasteisiin. Luonto on tärkeä osa saamelaiskulttuuria, ja erityisesti raskaan teollisuuden investoinnit alueella hän näkee huonona asiana. Kaivokset ja rautatiet hän näkee uhkana perinteisille saamelaisille elinkeinoille ja pohjoisen kehittämisen haasteellisena. Rahko toivoo, että jatkossa löydettäisiin tapoja kehittää pohjoista yhteistyötä sovussa, siten että saamelainen kulttuuri ja sen ilmenemismuodot elinkeinoista kieleen otetaan huomioon.

Aslak Holmberg aloitti puheenvuoronsa kertomalla aluksi omasta taustastaan saamelaisten edustajana sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla muun muassa YK:n eri elinten kautta, saamelaisneuvostossa ja syksyn 2015 jälkeen myös Saamelaiskäräjillä. Työnsä vuoksi Holmberg on matkustanut paljon ja päässyt perehtymään maailman eri

alkuperäiskansojen tilanteeseen. Puheessaan hän toi esille eron vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen välillä, sillä toisin kuin vähemmistöillä alkuperäiskansoilla on historiallinen suhde maihin ja asuinpaikkoihinsa. Tällä hetkellä ympäri maailmaa valtaväestö on kuitenkin alkanut päättää näiden perinteisesti alkuperäiskansojen asuttamien maiden käytöstä, eikä perinteisiä alueilla harjoitettuja elinkeinoja ei nähdä tarpeeksi tehokkaina.

Holmberg toi puheessaan esille myös sen, että Suomessa edellisen hallituskauden aikana tehdyt päätökset horjuttavat saamelaiskäräjien legitimiteettiä ylläpitää ja kehittää saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuriaan. Saamelaisten ja Suomen intressit eivät aina kohtaa ja esimerkkinä puheessaan hän nosti esille Utsjoen timanttikaivoshankkeen, josta TUKES vain ilmoitti paikallisille. Paikalliset kunnasta lähtien nousivat vastustamaan hanketta, minkä seurauksena hanke lopulta peruttiin. Tätä Holmberg käytti yhtenä esimerkkinä Suomen itsehallinnon ja saamelaisen itsehallinnon törmäämisestä.

Holmberg nosti esille myös Suomen saamat huomautukset YK:n taholta alkuperäiskansojen pysyvistä foorumilta, sekä alkuperäiskansojen erityisraportoijalta ja rotusyrjintäkomitealta siitä, miten saamelaisia kohdellaan. Hän vetosi puheessaan kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin kuten kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, jonka ensimmäinen artikla yksiselitteisesti toteaa, että ”kaikilla kansoilla on itsemääräämisoikeus”. Toinen erityisesti

alkuperäiskansojen osalta keskeinen ihmisoikeusdokumentti on YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistus, jonka toteuttamiseen suomi on vuosi sitten sitoutunut.

Usein alkuperäiskansojen oikeudet nähdään erityisoikeuksina, mutta alkuperäiskansaoikeuksissa on kyse kollektiivisista oikeuksista, joilla pyritään tuomaan alkuperäiskansojen oikeudet samalle tasolle muiden kansojen oikeuksiin nähden. Suomessa Holmberg näkisi tämä tarkoittavan sitä, että saamelaisten itsehallinto tuotaisiin samalle tasolle kuin suomalaisten. Omassa Saamelaiskäräjävalikampanjassaan Holmberg nostikin päätavoitteekseen alkuperäiskansajulistuksen toteuttamiseen osallistumisen erityisesti opetuksen ja maaoikeuksien suhteen, joissa hän näkee puutteita Suomessa.

Anne-Maret Labba kertoi puheenvuorossaan poronhoidon merkityksestä merkittävänä työllistäjänä ja porosaamelaisen kulttuurin ylläpitäjänä. Eläminen poron kanssa muodostaa koko olemisen perustan, kertoo Labba.

Poronhoidon merkitys tunturien saamelaisuuden säilymiselle on tärkeä. Saamen kielessä on paljon sanoja, jotka liittyvät poroihin tai poronhoitoon. Poronhoidossa siirtyvät eteenpäin perinteet ja kirjoittamattomat säännöt, joita ei voi oppia koulussa tai

kirjoista. Labba on myös itse päätoiminen poronhoitaja, ja korosti puheessaan poronhoidon merkitystä elämäntapana. Nykyään tälle elämäntavalla kuitenkin uusia haasteita asettaa esimerkiksi kilpailevat maankäyttömuodot, jotka kilpailevat laidunalueista poronhoidon kanssa. Laidunmaiden pientyessä on vaihtoehtona joko porojen määrän rajoittaminen tai porojen ruokkiminen, joista molemmat vaikuttavat poronhoitajien toimeentuloon.

Labba toi esille puheessaan myös muita poroelinkeinojen haasteita, kuten kaivokset ja pedot. Hänen mukaansa kaivosten sijaan voitaisiin miettiä, miten esimerkiksi porojen teurastaminen paikanpäällä voisi tuoda lisää työpaikkoja alueelle. Hän näkee poronhoidon myös yhtenä tapana pitää nuoret kotiseudullaan ja saada nuoret myös palaamaan takaisin.

Labba korosti puheessaan useaan otteeseen luonnon tärkeyttä ja sen merkitystä. Hän toi esille myös erot saamelaisessa ja suomalaisessa kulttuurissa ja poronhoidossa. Hänen mukaansa on harmi, ettei Suomi tunnusta saamelaista poronhoitoa erikseen, sillä nyt saamelaiset joutuvat pikemminkin muovautumaan suomalaiseen poronhoitomalliin.

Elli-Marja Hetta keskittyi puheessaan koulutustilanteeseen ja saamenkielen opetukseen. Hän on itse kotoisin Vuotsosta saamelaisten kotiseutualueella, missä hänellä on ollut mahdollisuus lapsuudessaan ja nuoruudessaan saada lailla turvattua saamenkielen opetusta. Tilanne ei kuitenkaan ole yhtä hyvä kaikkialla Suomessa. Tilastojen mukaan yli 70 % saamelaislapsista asuu kotiseutualueensa ulkopuolella ja useissa kaupungeissa kielen

oppiminen onkin pyritty turvaamaan varhaiskasvatuksen osalta mm. kielipesissä. Peruskouluun siirryttäessä tilanne on kuitenkin toinen, eikä laki velvoita kouluja järjestämään saamen kielen opetusta saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella.

Hetta toi puheessaan esille myös koulutuksen tilan yleensä saamelaisalueella. Vaikka peruskouluopetus onkin turvattu, nuoret joutuvat usein lähtemään pois kotiseutualueeltaan jatkaessaan yläasteen jälkeen toisen asteen tai korkeamman asteen koulutukseen. Hetta myös perään kuuluttaa, että nuorten olisi tärkeä miettiä jo kouluttautumaan lähtiessään sitä, missä haluavat työskennellä aikuisina. Joskus koulutus ei vastaa saamelaisten kotiseutualueella olevaa työtarjontaa, mikä saattaa estää paluumuuton. Punaisena lankana koko Hetan puheen läpi kulkee kielen merkitys esimerkiksi kulttuuri-identiteetin luomisessa ja saamen kielen osaamisen merkitys kotiseutualueelle palaamisessa.

Neeta Jääskö piti esitelmän saamelaisten oikeudesta kieleen ja yhteisöön. Hän pohti esityksessään kielen merkitystä yhteisölle ja yhteisön yhteenkuuluvuudelle. Vähemmistö- ja alkuperäiskansoja on kansallisvaltioissa yritetty sulauttaa valtaväestöön, mikä on johtanut mm. kielen menettämiseen ja sulautumiseen valtaväestöön. Jääskö suhtautuu myös yksikielisyyteen kriittisesti toteamalla, ettei sen pitäisi olla normi yhteiskunnassa ja huomauttaa, että se on tappanut Euroopassakin sekä paikalliskieliä että siirtomaiden alkuperäiskieliä.

Kieli ja kulttuuri ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa ja kieli pitää sisällään kulttuurisia koodeja ja tapoja jäsentää maailmaa. Jääskö pohtii, miksi vähemmistökielistä ja niiden käytön edistämisestä tehdään aina poliittisia asioita, vaikka esim. saamen kieli mainitaan myös lainsäädännössä.

Esityksensä lopussa Jääskö kertoi vielä omasta kielitaustastaan ja myöhemmin lapsuuden jälkeen opitun kielen suuresta merkityksestä yhteyksien ja yhteisyyden luomisessa. Tällä hetkellä Suomen lainsäädännössä on puutteita saamenkielisissä palveluissa erityisesti terveys- ja sosiaalipalveluissa. Saamenkielisiä palveluita joudutaan kaikkialla vaatimaan erikseen, eikä niiden saavuttamiseksi ole luotu valmiita työkaluja/toimintamalleja.

Viveca Arrhenius kertoi esitelmänsä aluksi tämän hetkisistä kohdennetuista valtionavustuksista sosiaali- ja terveyspalveluihin, joita STM on vuodesta 2002 myöntänyt saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseksi Saamelaisalueen kunnissa. Vuonna 2015 tämä määräraha oli 480 000 euroa. Saamelaiskäräjät tekevät

määrärahojen käytöstä vuosittaisen käyttösuunnitelman ja Lapin aluehallintovirasto toimii valtionapuviranomaisena.

Vuonna 2014 kyseisellä määrärahalla palkattiin 19 saamenkielistä työntekijää, pääasiassa vanhusten huoltoon ja terveydenhuoltoon. Palvelujen ja osaamisen kehittämishankkeita on ollut kolme 2010 vuoden jälkeen, ja neljäs SARA- Saamelaiden hyvinvointi- ja yhdenvertaisuushanke on käynnissä ja kestää vuoteen 2018 asti. Tämän lisäksi Sami Sosterilla on hankkeita, jotka ovat saaneet RAY:lta yhteensä 389 000 euroa projektirahoitusta. Myös Pohjois-Suomen osaamiskeskuksen saamelaisyksikkö sai vuonna 2015 36 000 euroa rahoitusta.

Tällä hetkellä Arrhenius nosti palvelujen turvaamisen haasteina esille mm. saamelaislähtöisyyden lisäämisen palveluihin, palveluiden laadun takaamisen, koulutetun saamenkielisen henkilöstön saatavuuden, tiettyjen ydinpalveluiden puuttumisen saameksi sekä resurssien riittävyyden. Myös tulkkauspalveluiden saatavuus ja kehittäminen, asiakkaiden osallistaminen ja saamenkielisen

materiaalin kehittäminen tulivat esille. Kehittämistarpeina Arrhenius listasi Sote-uudistuksen ja saamenkieliset palvelut, säännöllisen yhteistyön vakiinnuttaminen eri toimijoiden välillä, resurssien turvaamisen ja EU- rakennerahastojen paremman hyödyntämisen.

Camilla Busck-Nielsen puhui esityksessään YK:n alkuperäiskansoja

koskevasta julistuksesta, ja sen valtiolle asettamista velvoitteista. Alkuperäiskansojen julistuksesta äänestettiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 2007, jolloin myös Suomi äänesti sen hyväksymisen puolesta. Julistus on luonteeltaan sitova tavoiteasiakirja, johon valtiot uudistivat sitoumuksensa vuonna 2014 alkuperäiskansoja koskevan huippukokouksen loppuasiakirjassa. Loppuasiakirja on valtioiden poliittinen sitoumus, joka toimii tiekarttana alkuperäiskansojen oikeuksien täytäntöönpanon edistämisessä. Suomessa alkuperäiskansajulistus vaikuttaa mm. neuvotteluissa yhteispohjoismaisesta saamelaissopimuksesta sekä saamelaiskärjälakityöryhmän työssä.

Maria Biskop puhui konferenssissa saamen kielenelvytysohjelmasta. Siinä todetaan, että pohjoissaame on uhanalainen kieli, inarinsaame ja koltansaame vakavasti uhanalaisia kieliä. Toimenpideohjelmassa on useita konkreettisia toimenpiteitä saamenkielen elvyttämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitettiin saamelaislapsiin ja nuoriin, joista suurin osa asuu saamelaisten

kotiseutualueen ulkopuolella. Osa toimenpiteiden toteuttamisesta on lähtenyt hyvin käyntiin ja osa on jopa toteutettu. Osan toteuttaminen on taas hidastunut siksi, ettei määrärahoja ole pystytty lisäämään.

Biskop korosti, että saamenkielen elpyminen edellyttää yhteistyötä, se edellyttää saamelaisten aloitteellisuutta ja pitkäjännitteistä työtä oman kielensä ja identiteettinsä vahvistamiseksi. Saamelaisten instituutioilla on äärimmäisen tärkeä merkitys, kuten saamelaiskäräjillä, saamelaisalueen koulutuskeskuksella, saamelaismuseolla ja saamelaisjärjestöillä. Julkishallinnon tehtävä on huolehtia siitä, että lainsäädäntö toimii ja että rahoitusta on riittävästi. Periaatepäätöksen tavoitetilana on mm. että vuoteen 2025 mennessä kaikkien kolmen saamen kielen elvyttämisessä on tapahtunut selvää edistymistä ja että saamen kielet näkyvät ja kuuluvat mediassa ja niitä käytetään luontevasti julkisissa palveluissa. Lisäksi tarkoituksena on, että oppilaitoksissa saamenkielistä tarjontaa olisi lisätty huomattavasti.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu **Kirsi Pimiä** aloitti puheensa tuomalla esiin saamelaisten yhdenvertaiset oikeudet niin alkuperäiskansana kuin yksilöinäkin. Suomessa saamelaisten oikeudet kieleen ja kulttuurin kuitenkin usein unohdetaan ja konkreettisissa lakiesityksissä saamelaisten asema jää esimerkiksi taloudellisten kysymysten varjoon. Pimiä painotti

yhdenvertaisuuden edistämistä esimerkiksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukio-opetuksen piirissä. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen, tai vähintään saamen kielen opetuksen edistäminen yhteistyöllä ja saamelaisia kuunnellen olisi tärkeää.

Puheensa lopuksi Kirsi Pimiä nosti esille vielä syrjinnän ja uuteen yhdenvertaisuuslakiin tehdyt lisäykset kieleen perustuvasta syrjinnästä. Syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaki kieltää myös häirinnän, johon luetaan mm. stereotyyppisten tai loukkaavien mielikuvien levittäminen saamelaisista. Pimiä korostaa, että kaikkeen syrjintään ja häirintään tulisi puuttua, vaikka se arjessa usein on haastavaa. Tällaista toimintaa havaittaessa voi kuitenkin olla yhteydessä yhdenvertaisuusvaltuutettuun ja kysyä neuvoa asiassa.

Paneelikeskustelu: Mitä pitää tehdä, jotta saamelaisnuoret voisivat jäädä saamelaisten kotiseutualueelle

Puheenvuorojen jälkeen oli vuorossa paneelikeskustelu konferenssin teemaan liittyen. Keskustelun juonsivat nuorisoneuvoston jäsen Mikkel Näkkäläjärvi ja Suomen saamelaisnuoret yhdistyksen

puheenjohtaja Ida-Maria Helander. Panelistit olivat Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila, Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Tiina Sanila-Aikio, yhteiskuntatieteiden yo Aslak Uula Länsman, opiskelija ja kielityöntekijä Neeta Jääskö sekä kansanedustaja Markus Lohi. Paneelin alkuun Inarin

kunnan nuorisosihteeri Seppo Körkkö piti alustuspuheenvuoron.

Seppo Körkkö aloitti esitelmänsä kertomalla Saamelaisalueella tapahtuneista muutoksista. Aluksi hän esitteli tilastotietoa Saamenmaalta. Syntyvyys on alueella laskenut ja väki vähentynyt ja ikääntynyt. Vuoteen 2040 mennessä Tilastokeskuksen uusin ennuste odottaa kuitenkin loivaa kasvua väestölukuihin. Työpaikkarakenne on murroksessa, sillä tiettyjen alojen

työpaikat ovat kaventuneet ja samalla luodaan työpaikkoja yhdistämällä esim. matkailua ja luontomatkailua sekä perinteisiä elinkeinoja. Oikeus peruskouluun ja sen turvaaminen, sekä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen valuminen entistä etelämmäs ovat nousseet myös esille tuoreena ilmiönä. Kuitenkin samaan aikaan hän kokee saamelaisnuorten itsetunnon nousseen voimakkaasti ja tuo esille myös saamenkielisen ja – kielen opetuksen sekä kielipesätoiminnan. Körkkö puhui myös siitä, mihin asioihin alueella uskotaan ja nosti esille mm. saamelaiskulttuurin, matkailun, SOTE-alan, kylmäteknologisen testaustoiminnan, rajakaupan sekä kaivostoiminnan. Tärkeä viesti hänen esitelmässään oli nuorten aidon kuuntelemisen tärkeys.

Paneelikeskustelussa tuotiin esille monia erilaisia näkökulmia siihen, miksi on tärkeää, että saamelaislapset ja –nuoret pystyisivät jäämään saamelaisten kotiseutualueelle. Tiina Sanila-Aikio näki tärkeänä sukupolvien jatkumon tietyille alueille, kansan, suvun ja perheen. Se on Sanila-Aikion mielestä sellainen arvo jota ilman saamelaiset eivät olisi saamelaisia ja hänen mielestään saamelaisten kieli ja kulttuuri perustuu maahan, missä saamelaiset ovat. Neeta Jääskön mielestä kotiseudut tekevät saamelaisista saamelaiset. Tärkeää on kulttuurinen yhteys ja jatkuvuus, joka on omaan kotiseutuun sidottu. Markus Lohi muistutti, että myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle tulee turvata kielelliset palvelut. Myös Aslak Uula Länsman korosti ylisukupolvista jatkumoa saamelaisten keskuudessa.

Tuomas Kurttila toi keskustelussa esille saamelaisten kansallispäivän aseman kansallisena juhlapäivänä. Vuonna 2017 tulee kuluneeksi sata vuotta Suomen itsenäistymisestä, mutta myös sata

vuotta ensimmäisestä saamelaisparlamentaarikkojen kokouksesta, jonka kunniaksi vuosittain juhlitaan saamelaisten kansallispäivää 6. helmikuuta. Saamelaisten kansallispäivän juhlia järjestetään entistä enemmän eri paikoissa Suomessa ja ne on pääosin tarkoitettu saamelaisille. Tiina Sanila-Aikio pitää hyvänä ajatuksena sitä, että esimerkiksi kaikissa Suomen kouluissa olisi yhteinen juhlallisuus, oli koulussa saamelaisia tai pelkästään suomalaisia. Tuomas Kurttilan mielestä saamelaisten kansallispäivää tulisi viettää yhdessä ymmärtäen, kunnioittaen ja oppimalla enemmän. Kysymys on myös valtiollinen, on paljon ministeriöistä ja valtioista kiinni halutaanko kansallispäivälle antaa enemmän painoarvoa ja viettää yhdessä.

Paneelissa keskusteltiin mm. pienten saamelaisalueen kuntien vuokra-asuntopulasta sekä siitä, minkälainen kuva saamelaisista välittyy mediassa. Viimeisenä kysymyksenä paneelikeskustelussa kysyttiin, mitä juuri kyseinen panelisti aikoo tehdä sen eteen, että saamelaisnuoret pystyisivät jäämään saamelaisten kotiseutualueelle. Tuomas Kurttila lupasi toimia saamelaisten kansallispäivän eteen, pyrkiä vaikuttamaan varhaiskasvatuksen perusteisiin sekä etäopetuksen kehittämiseen. Tiina Sanila-Aikio lupasi tehdä kaikkensa sen eteen, että saamelaislapsilla ja -nuorilla on mahdollisuudet omaan tulevaisuuteen saamelaisten kotiseutualueella. Neeta Jääskö lupasi kannustaa saamelaisnuoria opiskelemaan saamen kieltä, sillä se voi antaa saamelaisnuorille todella paljon ja tuoda uusia mahdollisuuksia. Markus Lohi tekee kaikkensa, että koko Lapissa olisi elinvoimaa tulevaisuudessa.

ja Lapin edustajat myös tekevät töitä sen eteen, että rahoitus kielipesille ja kielen säilymiseksi olisi riittävä. Aslak Uula Länsman lupasi yhteiskunnallisesti valveutuneena henkilönä jatkaa monella muodolla kulttuurin, politiikan ja tieteen saralla.

Tapahtumat

Sarjakuvakilpailu saamelaisnuorille

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto järjesti yhteistyössä saamelaisen lastenkulttuurikeskus Mánnun kanssa saamelaislapsille ja –nuorille sarjakuvakilpailun, jonka aiheena oli Saamelaisten kotiseutualue. Kilpailuun osallistuvien töiden tuli käsitellä jotenkin saamelaisten kotiseutualuetta. Tarkoituksena ei ollut liiaksi rajata kilpailutöitä, vaan antaa lapsille ja nuorille mahdollisimman vapaat kädet tehdä aiheeseen liittyviä sarjakuvia. Kilpailutöistä julkaistaan sarjakuvakirja. Kilpailuun liittyen järjestettiin lisäksi sarjakuvatyöpajoja eri puolilla saamelaisaluetta, näin mahdollisimman monella saamelaislapsella ja –nuorella on mahdollisuus oppia sarjakuvien piirtämiseen vaadittuja taitoja. Työpajoja järjestettiin Skábmagovat elokuvafestivaaleilla Inarissa, erikseen nuorille ja lapsille, Saamelaisnuorten taidetapahtumassa Utsjoella, Karigasniemen-, Sevettijärven-, Vuotson- sekä Hetan ja Karesuvannon kouluissa. Työpajojen vetäjinä toimivat saamelaiset sarjakuvapiirtäjät Sunna Kitti Inarista sekä Runar Balto Norjan Karasjoelta.

Kilpailuun saapui yhteensä 18 sarjakuvaa ja niissä oli edustettuina kaikki Suomessa puhutut saamen kielet. Sarjakuvien vähyyden takia sarjakuvakirjaan otettiin mukaan myös 2007 Saamelaisnuorten taidetapahtuman sarjakuvia. Kirja julkaistiin Turun kirjamesseilla ja sitä myös jaettiin siellä Saamenmaa osastolla vierailleille. Kirjaa toimitettiin myös saamelaisalueen kouluihin sekä kilpailuun osallistuneille nuorille. Kirjan graafisesta ilmeestä vastasi Stina Roos ja FILI / Finnish Literature Exchange on myöntänyt nuorisoneuvostolle 1000 euroa sarjakuvakirjan painatusta varten.

Skábmagovat nuortenpäivä

Nuorisoneuvosto järjesti Skábmagovat Alkuperäiskansojen elokuvafestivaalien nuortenpäivän Saamelaismuseum Siidassa 22.1.2015 yhteistyössä elokuvakeskus Skábman ja Saamelaismuseum Siidan kanssa. Tapahtuma järjestetään vuosittain osana Skábmagovat elokuvafestivaaleja, se avoin kaikille ja lisäksi sinne kutsutaan vieraiksi saamelaisalueen yläkoululaiset. Tapahtumassa näytettiin nuorille sopivia elokuvia, tänä vuonna siellä näytettiin Saamelaisalueen koulutuskeskuksen porotalousopiskelijoiden opintomatkaista Alaskaan kertova elokuva Boazonuorat goes to Alaska 50', Sámi Bojá 9', jossa esiintyy vuoden 2014 Big Brother kilpailun voittanut Andte Gaup-Juuso, saamelaisen levyraadin arviot Suoknaborgan 29' sarjan yhdessä jaksossa, ensimmäinen saamelaisen ohjaajan pohjoissaameksi tekemä animaatioelokuva Áigin 10' sekä musiikkivideot Niillas Holmbergin Assimilašuvdnablues: 3' ja SomByn Where the F*ck is Vuotso? Nuorten päivässä nähtiin myös saamenkielisellä kielileirillä tehtyjä lyhytelokuvia.

Elokvien lisäksi nuorten päivänä Runar Balto piti nuorille sarjakuvatyöpajan. Työpaja on osa nuorisoneuvoston ja Saamelaisen lastenkulttuurikeskus Mánnun järjestämää sarjakuvakilpailua, jonka yhteydessä eri puolilla saamelaisaluetta järjestettiin sarjakuvatyöpajoja saamelaisten sarjakuvapiirtäjien opastuksella. Tapahtuman juonsi nuorisoneuvoston asiantuntijajäsen Xia Torikka.

Kansallispäivän juhlat

Saamelaisten kansallispäivää juhlitaan vuosittain helmikuun 6. päivä. Saamelaiskäräjät järjesti kansallispäivän juhlat Inarissa Saamelaiskulttuurikeskus Sajoksessa. Juhlat koostuivat lapsille järjestetystä päivä tapahtumasta, jossa lapsille oli tarjolla poroajelua ja pientä syötävää. Illalla oli vuorossa konsertti ja Sajoksen auditorio täyttyi yleisöstä. Tapahtuman juonsivat nuorisoneuvoston palkkaamat ofelakset, Anni Saara Aikio ja Riikka Morottaja. Konsertissa esiintyivät Andte Gaup-Juuso, Inger Marie Nilut, Jaakko Gauriloff, Aila duo, Anna Lumisalmi ja Tauno Ljetoff, Ánnámáret

Ensemble sekä Hildá Länsman, Kevin ja Nicholas Francett. Musiikkiesitysten lisäksi Rauna Paarad-Leivo kertoi tarinoita sekä konsertissa näytettiin Inger-Mari Aikion musiikkivideoita. Nuorisoneuvoston pyynnöstä Hildá Länsman esiintyi konsertin jälkeen paikallisessa baarissa.

Saamelaisnuorten taidetapahtuma

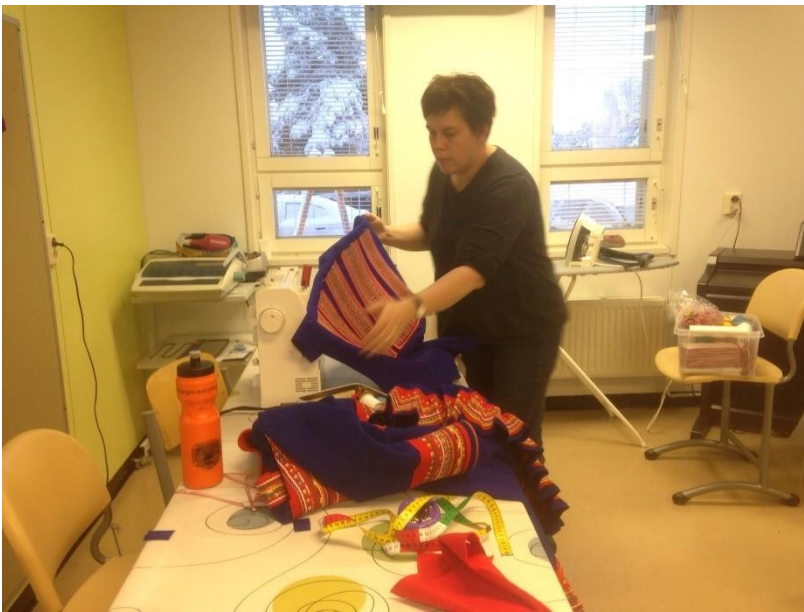
Nuorisoneuvosto osallistuu vuosittain Saamelaisnuorten taidetapahtumaan ainakin nuorisosihteerin työpanoksella. Tällä kertaa taidetapahtuma järjestettiin Utsjoella 25.-26.3.2015 ja aiheena oli Sounds-tapahtuman mukaisesti musiikki. Tapahtumaan kutsutaan kaikki saamelaislapset ja -nuoret sekä saamen kielen ja saamenkielisten luokkien oppilaat. Osallistuminen on mahdollista myös koulujen ulkopuolella toimiville nuorille. Saamelaisnuorten taidetapahtuman Tapahtuma oli kaksipäiväinen ja ensimmäisenä päivänä oli lapsille ja nuorille tarjolla teatterityöpajoja sekä nuorisoneuvoston järjestämä sarjakuvatyöpaja. Lisäksi illalla oli kaikille avoin konsertti, jossa esiintyivät Utsjoen lastenkuoro Modji, inarinsaameksi laulava Aila Duo sekä saamelaisräppäri Ailu Valle.

Teatterityöpajoihin ja musiikkikatselmukseen ilmoittautui noin 200 lasta ja nuorta. Musiikkiesityksiä oli 21 ja erilaisia työpajoja pidettiin yhteensä 7. Yleisöä ja tapahtumaan osallistujia oli yli 400 henkeä. Tapahtuman juontajina toimivat nuorisoneuvoston nykyiset ja entiset jäsenet Tuomo Laiti (pohjoissaame), Martta Alajärvi (inarinsaame) sekä Anna-Katariina Feodoroff (koltansaame). Tapahtuman toisena päivänä oli vuorossa itse kilpailu. Nuori Kulttuuri -tapahtumaan valittiin Utsjoen Villat sekä Ivalon Čagaldahttit-ryhmä.

Perinnetietojen opetus

Taiteen edistämiskeskus Taike myönsi nuorisoneuvostolle 10 000 euron erillisavustuksen perinnetietojen opettamiseksi saamelaisnuorille. Saamelaisväestön alkuperäisiä luontaiselinkeinoja ovat olleet keruu, metsästys ja kalastus, myöhemmin poronhoito. Perinteinen elämäntapa on perustunut monitalouteen ja vuodenaikaiseen liikkumiseen paikasta toiseen. Saamelaisten elämäntapa, kulttuuri, perinteiset elinkeinot ovat muuttuneet perinteisen tiedon ja taidon perustalta työtapojen ja työvälineiden kehittyessä sekä saamelaisten yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien muuttuessa ajan myötä.

Enontekiön mallin lapinpuvun ompelukurssin opettajana toimi Maarit Magga

Perinteisen tietämyksen ja osaamisen luonnollinen siirtyminen sukupolvelta toiselle on saamelaisessa yhteisössä viimeisten vuosikymmenten aikana vähentynyt ja vaikeutunut hyvin hälyttävällä tavalla, paikoitellen se on jopa lakannut kokonaan. Tähän vaikuttaa moni syy; suomalainen koulujärjestelmä, koulutiedon arvostaminen perinteisen tiedon edelle, nuorten poismuutto saamelaisalueelta, jolloin suullisen tiedon luontevat siirtymismahdollisuudet katoavat. Tällä hetkellä jo 70 % saamelaislapsista ja -nuorista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, jolloin perheiden yhteydenpito sukulaisiin ja muihin perinnetiedon taitajiin on vaikeutunut. Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto on vuodesta 2013 alkaen järjestänyt saamelaisnuorille perinteisen saamelaisen käsityön (duodji) kursseja. Vuonna 2015 nuorisoneuvosto jatkoi duodjikirssien järjestämistä sekä laajensi kurssitarjontaa saamelaisen perinnetiedon pohjalta. Perinnetiedon opettaminen järjestetään

kurssitoimintana eri puolilla saamelaisaluetta sekä myös sen ulkopuolella. Tarkoituksena on saavuttaa mahdollisimman moni saamelaisnuori. Tarkoituksena on järjestää matalan kynnyksen toimintaa, jolloin mahdollisimman moni nuori osallistuisi, myös sellaiset nuoret, jotka eivät aikaisemmin ole olleet mukana nuorisoneuvoston järjestämässä toiminnassa. Toiminta vahvistaa saamelaisnuorten identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta saamelaiskulttuuriin.

Nuorisoneuvosto järjesti erillisrahoituksella perinneruokakurssit Helsingissä ja Jyväskylässä sekä Enontekiön mallin lapinpuvun ompelukurssin Karesuvannossa, koltta- ja inarinsaamelaisen paulojen tiuhtakurssin Inarissa sekä inarinsaamelaisen perinteisen musiikkitavan livden kurssin Inarissa. Näiden lisäksi nuorisoneuvosto osallistui Utsjoella pidetyn 24.6.-28.6.2015 saamenkielisen nuortenleirin kuluihin. Leirin järjesti saamenkielinen nuorisotyöntekijä Aleksi Ahlakorpi, joka toimi Utsjoen kunnassa erillisellä projektirahoituksella saamenkielisenä nuorisotyöntekijänä vuoden 2015 loppupuolelle asti. Leirille osallistui 12 nuorta Utsjoelta, Norjan Karasjoelta, Rovaniemeltä ja Helsingistä, opettajat tulivat Utsjoelta, Inarista ja Ruotsin Jokkmokista. Leirillä oli yhteisen hauskanpidon lisäksi perinnetietojen opetusta saamelaisen käsityöpajan sekä perinteistä tarinankerrontaa uudella tavalla, teatteri- ja elokuvatyöpajan muodossa.

Perinneruokakurssien opettajana toimi Eino Nuorgam Utsjoen Kaasmukasta.